

Ulkoasiainvaliokunta

Pohjoismaiden neuvosto Suomen valtuuskunta toimintakertomus 2014

JOHDANTO

Vireilletulo

Pohjoismaiden neuvosto Suomen valtuuskunta toimintakertomus 2014 (K 13/2015 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- Puheenjohtaja, Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta Juho Eerola
- Pohjoismaisen yhteistyön sihteeristön päällikkö Kari Kahiluoto, ulkoasiainministeriö
- Kansainvälisten asiain neuvos Mari Herranen

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Pohjoismaat muodostavat yhteisön, joka perustuu jaettuihin arvoihin, toimintatapoihin, historiaan ja perinteisiin sekä vakiintuneeseen monimuotoiseen käytännön yhteistyöhön. Pohjoismaita sitoo toisiinsa yhteisöllisyyden tunne, keskinäinen luottamus ja pitkälle yhteneväiset intressit. Pohjoismaiden yhteisöllisyyttä ja keskinäisen kanssakäymisen ongelmattomuutta kuvastaa passivapaudesta sopiminen jo 1950-luvulla.

Pohjoismaisen yhteistyön ja yhteenkuuluvuuden merkitys on Suomelle ja Suomen turvallisuudelle syvälinen. Suomen pohjoismainen identiteetti on edelleenkin Suomen kansainvälisen aseman korvaamaton kulmakivi. Sen turvallisuuspoliittinen merkitys on kirkastunut viimeaikaisten tapahtumien, kuten Ukrainan kriisin, valossa.

Ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittinen yhteistyö oli kylmän sodan aikana pitkälle pohjoismaisen yhteistyön ulkopuolella. Viime vuosina juuri tämä alue on kehittynyt eniten. Valiokunta on todennut pitävänsä selvänä, että pohjoismaisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön lisäarvo on korostunut (UaVM 1/2013 vp, UaVM 15/2014 vp). Valiokunnan mielestä on tärkeää, että yhteistyön mahdollisuuksia hyödynnetään johdonmukaisesti Suomen turvallisuuden vahvistamiseksi.

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaa Ruotsin pääteemoja kertomusvuonna 2014 olivat Eurooppa Pohjolassa, 200 rauhan vuotta Pohjoismaissa sekä luonnonvarojen kestävä hyödyntä-

Valiokunnan mietintö UaVM 3/2015 vp

minen. Lisäksi korostui pohjoismaisen EU-yhteistyön tehokkaampi edistäminen. Neuvoston teemaistunnoissa (Akureyri, huhtikuu 2014, Tukholma, lokakuu 2014) käsiteltiin ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä Pohjoismaissa.

Suomen Nordefco-puheenjohtajuuskaudella 2013 hyväksytyn kehittämistä koskevan vision mukaan tavoitetilassa vuonna 2020 Pohjoismaiden välillä käytävä poliittis-sotilaallinen vuoropuhelu ja tiedonvaihto on vakiintunutta ja yhteistyön elementti sisältyy luonnollisena osana Pohjoismaiden suorituskyky- ja materiaalihankkeisiin. Samoin koulutus- ja harjoitusyhteistyön, voimavarojen yhteiskäytön sekä puolustusmateriaalin ylläpitoon liittyvän elinkaariyhteistyön oletetaan lisääntyvän.

Valiokunta katsoo, että Pohjoismaiden neuvoston puitteissa käytävä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittinen keskustelu edistää osaltaan edellä kuvattujen Nordefco 2020 -vision tavoitteiden toteutumista. Valiokunta toistaa aikaisemman kantansa (UaVM 1/2013 vp, UaVM 15/2014 vp), että parlamentaarikkojen osallistuminen pohjoismaisen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan tiivistämiseen on tärkeää.

Ukrainan tilanne nousi huhtikuun 2014 teemaistunnon ylimääräiseksi aiheeksi, ja neuvosto hyväksyi lausunnon, jossa tuomittiin Krimin liittäminen Venäjään Ukrainan perustuslain ja kansainvälisen oikeuden vastaisena. Teemaistunnon yhteydessä käydyssä keskustelussa korostui Ukrainan demokratiakehityksen tukemisen merkitys. Valiokunta pitää tärkeänä, että vuoropuhelua venäläisparlamentaarikkojen ja muiden toimijoiden kanssa pyritään jatkamaan rakentavien ratkaisujen löytämiseksi.

Pohjoismaiden neuvostolla on ollut tiivistä ja laaja-alaista yhteistyötä Venäjän kanssa yli 20 vuoden ajan. Valiokunta pitää hyvin valitettavana, että Pohjoismaiden neuvoston toimintaedellytyksiä Venäjällä on Venäjän viranomaisten toimesta kavennettu ja toimintaa on jouduttu voimakkaasti supistamaan. Valiokunta pitää oikeana Pohjoismaiden neuvoston pyrkimystä säilyttää toiminnan vähimmäisedellytykset Pietarissa ja Kaliningradissa.

Pohjoismaiden neuvoston toiminnan uudistaminen ja tehostaminen kuului kertomusvuoden painopisteisiin. Tärkeä tavoite uudistustyössä on kansallisen kytkennän vahvistaminen. Valiokunta on aiemmin (UaVM 15/2014 vp) todennut pitävänsä hyvänä neuvoston päätöksiä suositusten toimeenpanosta vaikuttavuuden lisäämiseksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta osallistuu mahdollisimman aktiivisesti neuvoston valiokuntakoukuihin Suomen vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseksi. Valiokunta on osaltaan valmis lisäämään yhteydenpitoa Suomen valtuuskuntaan tiedonvaihdon parantamiseksi esimerkiksi kuulemalla valtuuskuntaa muulloinkin kuin toimintakertomuksen käsittelyn yhteydessä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ulkoasiainvaliokunnan kannanottoehdotus:

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Valiokunnan mietintö UaVM 3/2015 vp

Helsingissä 11.11.2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Antti Kaikkonen kesk
jäsen Sirkka-Liisa Anttila kesk
jäsen Paavo Arhinmäki vas
jäsen Tiina Elovaara ps
jäsen Seppo Kääriäinen kesk
jäsen Antti Rinne sd
jäsen Veera Ruoho ps
jäsen Jutta Urpilainen sd
jäsen Stefan Wallin r
jäsen Ben Zyskowitz kok
varajäsen Mika Raatikainen ps
varajäsen Mikko Savola kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Olli-Pekka Jalonen